

ព្រះអង្គិយបក្កលវិវិធីក្របខ័ណ្ឌ

ភាគ១

រៀបរៀងនោម

ភិក្ខុ អគ្គចិន្តា ឃុំន យី

ព.ស. ២៥៦៥

មាតិកា

និយមន័យអភិធម្ម ០១

និយមន័យចិត្ត ០៣

លោកមូលចិត្ត ០៦

វិធីសង្កេតលោកចិត្ត..... ១០

ទោសមូលចិត្ត ១២

មោហមូលចិត្ត ១៥

កម្រិតរបស់មោហៈ..... ១៧

ដើម្បីគាស់រំលើងមោហៈឬអវិជ្ជា..... ១៧

អហេតុកចិត្ត ១៨ ១៨

និយមន័យអហេតុកចិត្ត ២៨

ហេតុមាន ៦ យ៉ាង ២៨

អព្យាកតចិត្តជាចិត្តអ្វី?..... ២៩

គន្លឹះយល់អហេតុកចិត្ត.....	៣០
វិថីចិត្ត ១៧ខណៈ.....	៣២
វិថីចិត្តកើតព្រោះហេតុ៣.....	៣៥
និយមន័យកុសល បុញ្ញ បុណ្យ.....	៤២
ហេតុអ្វីមនុស្សខ្លាចបុណ្យ?.....	៤៤
ទានកុសល.....	៤៥
លំដាប់នៃការឱ្យទាន.....	៤៦
គោលបំណងនៃការឱ្យ៣ យ៉ាង.....	៤៧
សីលកុសល.....	៤៨
សីល ៣ ប្រភេទ.....	៥០
ភាវនាកុសល.....	៥១
ភាវនា ៣ យ៉ាង.....	៥២
អបចាយនកុសល.....	៥៤

បុគ្គលគួរគោរព ៣ ប្រភេទ	៥៥
វេយ្យាវច្ឆកុសល.....	៥៦
បត្តិទានកុសល.....	៥៨
បត្តានុមោទនាកុសល	៦០
ឧទ្ធិសបុណ្យ ២ យ៉ាង	៦០
ធម្មស្សវនកុសល	៦១
តើពេលណាគួរស្តាប់ធម៌?	៦២
អានិសង្សនៃការស្តាប់ធម៌.....	៦៣
ធម្មទេសនាកុសល	៦៣
ទិដ្ឋុជុកម្មកុសល.....	៦៥
ធ្វើដូចម្តេចទើបដឹងថាធ្វើបុណ្យបានបុណ្យច្រើន?....	៦៧
កុសលមាន ២ យ៉ាង	៦៨
កម្មឱ្យផល ៧ ប្រភេទ	៧៤

មហាកិរិយាចិត្ត.....	៧៦
ហេតុអ្វីព្រះអរហន្តមានចិត្តគ្មានបញ្ញាដែរ?	៨០
អរុបាវចរចិត្ត ១៥.....	៨១
ឈានមាន ២ ន័យ	៧៤
សមាធិមាន ៣.....	៨៤
ធ្វើដូចម្តេចដើម្បីឱ្យចិត្តស្ងប់?	៨៥
និយមន័យសមាធិ	៨៦
បលិពោធិ ១០	៨៨
អង្គឈានបដិបក្ខនឹងនីវរណៈធម៌.....	៩០
អរុបាវចរចិត្ត ១២ ដួង.....	៩១
និយមន័យលោកុត្តរចិត្ត	៩៤
និយមន័យអរិយមគ្គ.....	៩៩
ដូចម្តេចហៅថា សោតាបន្នបុគ្គល?	១០១

សោតាបន្នមាន ៣ ប្រភេទ	១០៣
សកទាគាមី ៥ ប្រភេទ	១០៥
អនាគាមី ៥ ប្រភេទ	១០៨
តើព្រះអនាគាមីលះបង់អ្វីខ្លះ?	១១០
និយមន័យព្រះអរហន្ត	១១១
ព្រះអរហន្ត ២ ប្រភេទ	១១២
អភិញ្ញា ៦	១១២
វិជ្ជា ៣	១១៣
បដិសម្ពិទា	១១៤
ឯកសារពិគ្រោះ	១១៦

បុព្វកថា

ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព ភិក្ខុអគ្គចិត្តោ
យ៉ុន ឃី បានរៀបចំសៀវភៅនេះឡើង ដោយចង់
 ផ្សារភ្ជាប់ជាមួយវីដេអូអប់រំខ្លី ដែលមានចំណងជើង
 ថា ព្រះអភិធម្មក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ ដោយមានការគាំ
 ទ្រពីសំណាក់ ញាតិញ្ញាមជាសិក្ខាកាមទាំងឡាយ
 ដែលជាអ្នកចូលចិត្តសិក្សាព្រះអភិធម្ម តែអ្នកខ្លះមិន
 មានពេលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការរៀនសូត្រ ហើយមាន
 អ្នកខ្លះទៀតខ្លាចណាស់ឱ្យតែព្រះ ធម៌អភិធម្មជាធម៌
 សម្រាប់សូត្រពេលខ្មោចស្លាប់ ឬជាធម៌សម្រាប់អ្នក
 ត្រាស់ដឹងគឺព្រះអរិយៈទើបរៀនកើត។ ហេតុដូច្នេះ
 បានជាខ្ញុំមានគំនិតគិតថា ធ្វើយ៉ាងណាដើម្បីឱ្យ
 មនុស្សយល់ពីមេរៀនអភិធម្មនេះ ដែលជាមេរៀន
 សំខាន់ក្នុងជីវិតរបស់មនុស្សគ្រប់រូប មិនថាចាស់ឬ

ក្មេងទេធម៌របស់ព្រះពុទ្ធ ត្រូវគ្រប់វ័យ គ្រប់សម័យ កាល។ ដោយមានការយល់ឃើញបែបនេះ ទើបខ្ញុំ បានរៀបចំធ្វើវីដេអូខ្លីៗឡើង។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដោយសារឧបាសិកា អ៊ុយ សារី គាត់បានផ្តល់ យោបល់ និងចង់ចែករំលែកធម្មទាន មេរៀនខ្លីៗ នេះដល់សិក្ខាកាមទាំងឡាយ គាត់ក៏ជួយជ្រោម ជ្រែងធ្វើធម្មទានជាសៀវភៅនេះឡើង។

វត្តមណីរតនារាម ថ្ងៃសៅរ៍ ៦ រោច ខែ អាសុណ

ឆ្នាំជូត ទោស័ក ព.ស. ២៥៦៤

ភិក្ខុអគ្គចិត្តោ យ៉ុន ឃី

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំព្រះករុណាអាត្មាភាព សូមថ្លែងអំណរព្រះគុណ
និងអរគុណចំពោះ៖

១.លោកម្ចាស់គ្រូព្រះភិក្ខុវិហារប្បញ្ញោ សាន សុជា

២.ព្រះឧបជ្ឈាយ៍ ពោធិវង្សាវិមល អ៊ុក ជុំ

៣.ព្រមទាំងលោកគ្រូដទៃៗទៀត ដែលបានធ្លាប់
ជួយបង្ហាត់បង្រៀនកន្លងមក

៤.សូមអរគុណចំពោះញោម ប្រុស ចេង យ៉ុន និង
ញោមស្រីម៉េង ង៉ា និងលោកយាយ ចេង ចិនជាយា
យរបស់ខ្ញុំយ៉ាងក្រែងដែលបានដឹកនាំខ្ញុំឱ្យបានបួស
ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនានេះ។

៥. សូមអរគុណ និងអនុមោទនាចំពោះញោម
ឧបាសិកា អ៊ុយ សារី ដែលបានផ្ដួចផ្ដើមបោះពុម្ព
សៀវភៅនេះដើម្បីចែកជាធម្មទាន។

៦. ព្រមទាំងអនុមោទនាចំពោះទឹកចិត្តសទ្ធា ជ្រះថ្លា
របស់ញាតិញោមទាំងឡាយ ដែលមានសទ្ធាជ្រះថ្លា
ចែកធម្មទានទាំងឡាយនេះ។

ប្រសិនបើមានកំហុសឆ្គង ចំពោះអក្ខរាវិរុទ្ធក្នុង
សៀវភៅនេះក្រែងពិនិត្យមិនបានអស់សេចក្ដី ឬ
យល់សេចក្ដីនៃពុទ្ធវចនៈមិនអស់ សូមអភ័យអត់
ទោសអំពីសំណាក់វិញ្ញូជនទាំងឡាយផង។

ព្រះអភិធម្មក្នុងជីវិតប្រចាំថ្ងៃ

Abhidhamma in daily life.

VIDEO 1

និយមន័យអភិធម្ម

តើអ្វីជាអភិធម្ម? **អភិ** ប្រែថា, ធម៌ជ្រាលជ្រៅ ក្រែ
លែង ល្អិតសុខុម ។

Higher teaching or Ultimate, Absolute,
sublime Truth

សរុបមក **អភិធម្ម** ជាធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ឬក្រែលែង
(មានន័យថា សម័យណាក៏មានធម៌នឹងដូចគ្នា)

ហេតុអ្វីត្រូវរៀនអភិធម្ម?

Why Abhidhamma should be understood?

គឺរៀនដើម្បីឱ្យដឹងច្បាស់ ពីជីវិតរបស់យើង
មនុស្សគ្រប់គ្នាសុទ្ធតែរស់នៅជាមួយអភិធម្មប្រចាំ
ថ្ងៃ គឺចិត្ត ចេតសិក រូបនោះឯង ។ តែយើងមិនបាន

ដឹង ក៏គិតអភិធម្មសម្រាប់តែអ្នកត្រាស់ដឹង ឬអរិយ
បុគ្គល តែនេះជាការយល់ខុសទេ ។

**តើរៀនអភិធម្មមានប្រយោជន៍អ្វីខ្លះដល់
ជីវិតយើង ?**

What can Abhidhamma benefit in our life?

១. យល់ច្បាស់អំពីជីវិត

-brings sharp and precise understanding
about life.

២. អាចដោះបញ្ហាជីវិតបានច្រើន

-Profound knowledge facilitating
problematic in life.

៣.យល់ច្បាស់ពីកម្មផល (ហេតុនិងផលក្នុងជីវិត)

-Clear comprehension about the Law of Karma.

៤.លះបង់ជំនឿផ្ដេសផ្ដាសប្បុរសឈប់ចាញ់បោកគេ។

-Not indulgence in rites and ceremonies.

VIDEO 2

និយមន័យចិត្ត

អារម្មណ៍ ចិន្តាភិក្ខុ = ចិត្តំ ធម្មជាតិណារមែង
គិត គឺដឹងអារម្មណ៍ ធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា ចិត្ត។

ក្នុងព្រះអភិធម្មចិត្តមាន ៨៩ ម្តង ១២១ ដួង

១.កាមាវចចិត្ត ៥៤ ដួង

❖ អកុសលចិត្ត ១២ ដួង

អិត្ត អត្តចិត្តោ យុំន យី

Abhidhamma in daily life.

- ❖ អហេតុកចិត្ត ១៨ ដួង
- ❖ កាមាវចរសោភណចិត្ត ២៤ ដួង

២.រូបាវចរចិត្ត ១៥ ដួង

- ១.រូបាវចរកុសលចិត្ត ៥ ដួង
- ២.រូបាវចរវិបាកចិត្ត ៥ ដួង
- ៣.រូបាវចរកិរិយាចិត្ត ៥ ដួង។

៣.អរូបាវចរចិត្ត ១២ ដួង

- ១.អរូបាវចរកុសលចិត្ត ៤ ដួង
- ២.អរូបាវចរវិបាកចិត្ត ៤ ដួង
- ៣.អរូបាវចរកិរិយាចិត្ត ៤ ដួង ។

៤.លោកុត្តរចិត្ត ៨ ឬ ៤០ ដួង

១.បឋមជ្ឈានចិត្ត ៨ ដួង

២.ទុតិយជ្ឈានចិត្ត ៨ ដួង

៣.តតិយជ្ឈានចិត្ត ៨ ដួង

៤.ចតុត្ថជ្ឈានចិត្ត ៨ ដួង

៥.បញ្ចមជ្ឈានចិត្ត ៨ ដួង។

ភាវាសម្តែងភាពនៃរបស់ចិត្ត

មនោបុព្វទ្គមា ធម្មា មនោសេដ្ឋា មនោមយា

មនសា ចេ បទុដ្ឋេន ភាសតិ វា ករេតិ វា

តតោ នំ ទុក្ខមន្លេតិ ចក្កំវ វហតោ បទំ ម

ធម៌ទាំងឡាយ មានចិត្តជាប្រធាន មានចិត្តប្រសើរ
 បំផុត (មានចិត្តជាធំ) សម្រេចអំពីចិត្ត បើបុគ្គល
 មានចិត្តត្រូវទោសប្រទូស្តហើយ ពោលក្តី ធ្វើក្តី
 (នូវទុច្ចរិតនោះ) ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គល
 នោះដូចជាកង់រទេះតាមជើងគោដូច្នោះ។

VIDEO 3

លោភមូលចិត្ត

Consciousness Rooted in Greed

លោភមូលចិត្ត ៨ ដួង

១.សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ
អសន្នារិកំ លោភមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
 សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ គ្មានការ
 បបួលដឹកនាំ។

ភិក្ខុ អគ្គមិគ្គោ យុំន ឃី

Abhidhamma in daily life.

-One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, unprompted.

**២.សោមនស្សវេទនា ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ** លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
សោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការ
បបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.

**៣.សោមនស្សវេទនា ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ** លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកមិច្ឆាទិដ្ឋិ គ្មានការ
បបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, unprompted.

៤.សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិតតវិឃ្យយុត្តំ
សសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
 សោមនស្សវេទនា ប្រាសចាកមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការ
 បបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by joy,
 dissociated from wrong view, prompted.

៥.ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិតតសឃ្យយុត្តំ
អសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
 ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ គ្មានការបបួល
 ដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by
 equanimity, associated with wrong view,
 unprompted.

៦.ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ

សសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
ឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការបបួល
ដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, prompted.

៧.ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ

អសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកមិច្ឆាទិដ្ឋិ គ្មានការបបួល
ដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by equanimity, disassociated from wrong view, unprompted.

៨. ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ

សសង្ខារិកំ លោកមូលចិត្ត ដែលកើតព្រមជាមួយ
ឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាកមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានការបបួល
ដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view, prompted.

លោកៈ មានការប្រកាន់នូវអារម្មណ៍ជាលក្ខណៈ

វិធីសង្កេតលោកចិត្តៈ

Distinguishing rooted in greed

១. ចង់ឱ្យគេចូលចិត្តយើង

២. មុននិងក្រោយធ្វើបុណ្យមានចិត្តជាប់ជំពាក់

៣.ទោះធ្វើសមាធិ ឬអប់រំចិត្តក៏ប្រាថ្នាផលល្អ

លោកប្រៀបដូចផឹកទឹកអំបិល មិនអាចបំបាត់
សេចក្តីស្រេកឃ្លានបាន។

សីមិនឆ្កែត ៣ យ៉ាង

១.គនរត្នើង មិនចេះឆ្កែតនឹងខុស

២.មហាសមុទ្រ មិនចេះឆ្កែតនឹងទឹក

៣.មនុស្សឆ្មោត មានប៉ុន្មានមិនអាចបំពេញចិត្ត
ឱ្យគ្រប់បាន។

ផលបច្ចុប្បន្ននាំឱ្យស្រុកកើតឡើង អនាគត កើតជា
ប្រេត។

VIDEO 4

ទោសមូលចិត្ត

Consciousness Rooted in Hatred

ទោសមូលចិត្ត ២ ដួង

**១. ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសធម្មយុត្តំ
អសច្ឆារិកំ** ទោសមូលចិត្តកើតព្រមដោយ
ទោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបដិឃៈ មិនមានការ
បបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by
displeasure, associated with aversion,
prompted

**២. ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសធម្មយុត្តំ
សសច្ឆារិកំ** ទោសមូលចិត្តកើតព្រមដោយ

ទោមនស្សវេទនា ប្រកបដោយបដិមៈ មានការ
បបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by
displeasure, associated with aversion,
prompted.

ទោមនស្ស = ទុ ប្រែថា អាក្រក់ **មន** ប្រែថា ចិត្ត
សរុបមក ចិត្តអាក្រក់

បដិមៈ សេចក្តីថ្នាំងថ្នាក់

ទោសៈ ចណ្ឌិតលក្ខណោ មានការកាច ជា
លក្ខណៈ ។

សទ្កេតចិត្តពេលទោសចិត្តកើតឡើង

សៅហ្មង ក្តៅក្រហាយ អន្ទះអន្ទែង រសាប់រសល់
មុខក្រញូរ មុខជ្រួញ មុខជូរ មុខខ្វក់ តានតឹងចិត្ត។

អិត្ត អត្តមិត្តោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

កោដិ យត្វា សុខំ សេតិ សម្លាប់សេចក្តីក្រោធ
បានទើបដេកជាសុខ។

រឿងការយល់ខុសក្នុងទោសចិត្ត

- ✓ យល់ថា: មូលហេតុមកពីរឿងខាងក្រៅ តែតាម
ពិតមកពីចិត្តរបស់យើងខាងក្នុង អប់រំមិនបាន
ល្អ។
- ✓ យល់ថា: វិធីលះបង់ទោស:ត្រូវទប់មិនកើត តែ
ការពិតព្រះសម្តែងត្រូវមានសតិ និងបញ្ញា។
- ✓ យល់ថា: ពេលខឹងធ្វើឱ្យគេឈឺចាប់ ឬគ្រប់គ្រង
អ្នកដទៃបាន តាមពិតមិនដូច្នោះនោះទេ ពេល
ក្រោធអ្នកដែលឈឺចាប់នោះគឺយើងទេ ដែល
មិនអាចគ្រប់គ្រងចិត្តខ្លួនឯងបាន។

VIDEO 5

មោហមូលចិត្ត

Consciousness Rooted in Delusion

មោហមូលចិត្ត ២ ដួង

១.ឧបេក្ខាសហគតំ វិចិត្តិញ្ញា សម្មយុត្តំ

មោហមូលចិត្តកើតព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយវិចិត្តិញ្ញា (សេចក្តីសង្ស័យ)។

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with doubt.

២.ឧបេក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចូសម្មយុត្តំ មោហ

មូលចិត្តកើតព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចូ: (ការរើរវាយ)។

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with restlessness

- ✓ មោហៈ ជាធម៌ផ្ទុយជាមួយបញ្ញា មិនដឹង វង្វេង ល្ងង់ខ្លៅ មិនដឹងសភាវធម៌តាមសេចក្តីពិត។
- ✓ មោហៈ ដូចអ្នកតែងរឿង ដូចឃាតកសម្ងាត់ ដូចខ្លាឃ្មុំចង់ជួយម្ចាស់ តែព្រោះភាពល្ងង់ខ្លៅធ្វើអ្វីៗ មិនល្អ មិនត្រឹមត្រូវ។

ល្ងង់ ៣ យ៉ាង

១. មិនដឹងនាមរូប តាមពិត

២. មិនដឹងត្រៃលក្ខណ៍ធម៌ (អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា)

៣. មិនដឹងអរិយសច្ចៈ ៤ (ទុក្ខសច្ចៈ សមុទយសច្ចៈ និរោធសច្ចៈ មគ្គសច្ចៈ)

កម្រិតរបស់មោហៈ ៣ យ៉ាង

១.មិនស្គាល់បុណ្យបាប គុណទោស ល្ងង់ក្រៃលែង
ណាស់ ព្រោះតែមិនដឹង។

២.ស្គាល់បុណ្យបាប គុណទោស តែពេលខ្លះគ្មាន
សតិគ្រប់គ្រងចិត្ត ដូច្នោះក៏មានខណៈពេលធ្វើអំពើ
ដោយគ្មានណាមួយ។

៣.សោតាបន្ន សកទាគាមី អនាគាមី នៅមាន
មោហៈដែរ តែស្តើងជាទីបំផុត។

ដើម្បីគាស់រំលើងមោហៈ ឬអវិជ្ជា

១.ត្រូវសិក្សាពីមោហៈឱ្យច្បាស់

២.អនុវត្តន៍តាមទ្រឹស្តីដែលបានសិក្សា

៣. ចាក់ផ្លុះសច្ចធម៌ពេលបញ្ញាឃើញច្បាស់។

VIDEO 6

អហេតុកចិត្ត ១៨ ដួង

Rootless Consciousness-18

ចែកជា ៣ ប្រភេទ

classify into three groups

១. អកុសលវិបាកចិត្ត ៧ ដួង

Unwholesome-resultant -7

២. កុសលវិបាកចិត្ត ៨ ដួង

-Wholesome-Resultant Rootless Consciousness-8

៣. អហេតុកកិរិយាចិត្ត ៣ ដួង

-Rootless functional consciousness -3

ភិក្ខុ អគ្គមិគ្គោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

អកុសលវិបាកចិត្ត ៧ ដួង

**១.ឧបេក្ខាសហគតំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ អកុសល
វិបាកចិត្តំ** អកុសលវិបាកចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង
ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវភ្នែកឃើញរូប
មិនល្អ ។

-Eye – consciousness accompanied by
equanimity.

**២.ឧបេក្ខាសហគតំ សោតវិញ្ញាណំ
អកុសលវិបាកចិត្តំ** អកុសលវិបាកសោត
វិញ្ញាណ កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា
អាស្រ័យនូវត្រចៀកឮសំឡេងមិនល្អ។

-Ear-consciousness accompanied by
equanimity.

៣. ឧបេក្ខាសហគតំ

ឃានវិញ្ញាណំ

អកុសលវិបាកចិត្តំ

អកុសលវិបាកយាន

វិញ្ញាណ

កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា

អាស្រ័យនូវច្រមុះជុំក្លិនមិនល្អ។

-Nose-consciousness accompanied by equanimity.

៤. ឧបេក្ខាសហគតំ

ជីវ្ហាវិញ្ញាណំ

អកុសលវិបាកចិត្តំ

អកុសលវិបាកជីវ្ហាវិញ្ញាណ

កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា

អាស្រ័យនូវ

អណ្តាតដឹងរសមិនល្អ។

-Tongue-consciousness accompanied by equanimity.

**៥.ទុក្ខសហគតំ ភាយវិញ្ញាណំ អកុសល
វិបាកចិត្តំ** អកុសលវិបាកភាយវិញ្ញាណ កើត
ឡើងព្រមដោយទុក្ខវេទនា អាស្រ័យនូវភាយ
ប្រសាទប៉ះខ្ទប់សម្មស្សមិនល្អ។

-Body-consciousness accompanied by pain.

**៦.ឧបេក្ខាសហគតំ មនោធាតុ អកុសល
វិបាកចិត្តំ** អកុសលវិបាកមនោធាតុកើតឡើង
ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវហឫទ័យវត្ថុ
ទទួលនូវបញ្ហារម្មណ៍មិនល្អ។

-Receiving consciousness accompanied by equanimity.

**៧.ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ
អកុសលវិបាកចិត្តំ** អកុសលវិបាកមនោ

វិញ្ញាណធាតុ កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា
អាស្រ័យនូវហទយវត្ថុទទួលនូវអារម្មណ៍មិនល្អតាម
ទ្វារ ៦។

-Investigating consciousness accompanied
by equanimity.

កុសលវិបាកចិត្ត ៨ ដួង

**Wholesome -resultant rootless
consciousness -8**

**១.ឧបេក្ខាសហគតំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ កុសល
វិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកចក្ខុវិញ្ញាណ កើតឡើង
ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវភ្នែកឃើញរូប
ល្អ។**

-Eye-consciousness accompanied by equanimity.

២.ឧបេក្ខាសហគតំ សោតវិញ្ញាណំ កុសលវិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកសោតវិញ្ញាណ កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវ ត្រចៀកព្រួសឡើងល្អ។

-Ear – consciousness accompanied by equanimity.

៣.ឧបេក្ខាសហគតំ ឃានវិញ្ញាណំ កុសលវិបាកចិត្តំ កុសលវិបាកឃានវិញ្ញាណ កើតឡើង ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវច្រមុះជុំភ្លិន ល្អ។

-Nose-consciousness accompanied by equanimity.

**៤. ឧបេក្ខាសហគតំ ជិន្នាវិញ្ញាណំ កុសល
វិបាកចិត្តំ** កុសលវិបាកជិន្នាវិញ្ញាណ កើតឡើង
ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវអណ្តាតដឹង
រសល្អ ។

-Tongue-consciousness accompanied by equanimity.

**៥. សុខសហគតំ កាយវិញ្ញាណំ កុសល
វិបាកចិត្តំ** កុសលវិបាកកាយវិញ្ញាណ កើតឡើង
ព្រមដោយសុខវេទនា អាស្រ័យនូវកាយប្រសាទប៉ះ
ខ្ទប់សម្បស្សល្អ ។

-Body-consciousness accompanied by pleasure.

៦.ឧបេក្ខាសហគតំ មនោធាតុ កុសល
វិចារកចិត្តំ កុសលវិបាកមនោធាតុ កើតឡើងព្រម
 ដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យនូវហទយវត្ថុទទួល
 នូវបញ្ហារម្មណ៍ល្អ ។

-Receiving consciousness accompanied by equanimity.

៧.សោមនស្សសហគតំ មនោវិញ្ញាណ
ធាតុ កុសលវិចារកចិត្តំ កុសលវិបាកមនោ
 វិញ្ញាណធាតុ កើតឡើងព្រមដោយសោមនស្ស
 វេទនា អាស្រ័យនូវហទយវត្ថុទទួលនូវអារម្មណ៍ល្អ
 តាមទ្វារ ៦។

-Investigating consciousness accompanied by joy.

**៨. ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ
កុសលវិបាកចិត្តំ** កុសលវិបាកមនោវិញ្ញាណ
ធាតុ កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា អាស្រ័យ
នូវហទយវត្ថុទទួលនូវអារម្មណ៍ល្អតាមទ្វារ ៦។

-Investigating consciousness accompanied
by equanimity.

អហេតុកកិរិយាចិត្ត ៣ ដួង

Rootless functional consciousness -3

**១. ឧបេក្ខាសហគតំ មនោធាតុ អហេតុក
កិរិយាចិត្តំ** អហេតុកកិរិយាមនោធាតុ កើតឡើង
ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា រាវរកអារម្មណ៍តាមបញ្ច
ទ្វារ។

-Five-sense-door adverting consciousness accompanied by equanimity.

**២.ឧបេក្ខាសហគតំ មនោវិញ្ញាណធាតុ
អហេតុកកិរិយាចិត្តំ អហេតុកកិរិយាមនោ
វិញ្ញាណធាតុ កើតឡើងព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា រាវ
រកអារម្មណ៍តាមមនោទ្វារ។**

-Mind-door adverting consciousness accompanied by equanimity.

**៣.សោមនស្សសហគតំ មនោវិញ្ញាណ
ធាតុ អហេតុកកិរិយាចិត្តំ អហេតុកកិរិយា
មនោវិញ្ញាណធាតុកើតឡើងព្រមដោយសោមនស្ស
វេទនា ធ្វើការញញឹមរបស់ព្រះអរហន្ត ។**

-Smile – producing consciousness accompanied by joy.

និយមន័យអហេតុកចិត្ត

អ ប្រែថា មិន ហេតុក ប្រែថា ប្រកបដោយហេតុ

សរុបមក = អហេតុកចិត្ត ចិត្តដែលមិន
ប្រកបដោយហេតុ។

ហេតុមាន ៦ យ៉ាង

The six roots

១.លោភហេតុ = ហេតុនៃការលោភ

- roots greed

២.ទោសហេតុ = ហេតុនៃការខឹង

-roots hatred

៣.មោហហេតុ = ហេតុនៃការវង្វេង

អិក្ខុ អគ្គចិត្តោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

-roots delusion

៤.អលោភហេតុ = ហេតុនៃការមិនលោភ

-roots non greed

៥.អទោសហេតុ = ហេតុនៃការមិនខឹង

-roots non hatred

៦.អមោហហេតុ = ហេតុនៃការមិនវង្វេង។

-roots non delusion

អព្យាកតចិត្តជាចិត្តអ្វី?

ជាចិត្តមិនមែនអកុសលនិងកុសល គឺជាវិបាកចិត្ត
និងកិរិយាចិត្ត។

គាថានិយាយពីហេតុនៃធម៌ទាំងឡាយ

យេ ធម្មា ហេតុប្បតតា
តេសំ ហេតុំ តថា គតោ
តេសញ្ច យោ និរោធា ច
ឯចំ វាទិ មហាសមណោ។

ធម៌ទាំងឡាយ កើតពីហេតុព្រះតថាគត
 ទ្រង់ត្រាស់សម្តែងនូវហេតុនៃធម៌
 ទាំងឡាយនោះ និងការរំលត់នៃធម៌
 ទាំងឡាយនោះព្រះមហាសមណៈ
 មានប្រក្រតីទូន្មានយ៉ាងនេះ។

VIDEO 7

គន្លឹះយល់ពីអហេតុកថិត្ត

១. ត្រូវចាំឈ្មោះក្នុងអហេតុកចិត្ត ១៨ ដូច

១.១. អកុសលវិបាកចិត្ត ៧ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ទុក្ខសហគតកាយវិញ្ញាណ វិបាកមនោធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុ។

១.២. កុសលវិបាកចិត្ត ៨ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ យានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ សុខសហគតកាយវិញ្ញាណ វិបាកមនោធាតុ សោមនស្សមនោវិញ្ញាណ ឧបេក្ខាមនោវិញ្ញាណ។

១.៣. អហេតុកិរិយាចិត្ត ៣ គឺ កិរិយាមនោធាតុ មនោទ្វារវជ្ជនៈ សោមនស្សមនោវិញ្ញាណ (ហសិតុប្បាទ)

២. ត្រូវចងចាំកិច្ចនីមួយៗរបស់ចិត្ត

៣. វិចីចិត្ត ១៧ ខណៈ

-Seventeen Thought moments

១. អតីតភវង្គ ភវង្គដែលកន្លងហើយ

-Past Bhavanga

២. ភវង្គបលនៈ ភវង្គញ័រ

-Vibrating Bhavanga

៣. ភវង្គប្បច្ឆេទៈ កាត់ផ្តាច់ខ្សែភវង្គ

-Arrest Bhavanga

៤. បញ្ចុទ្ធារាវជ្ជនៈ រាវរកអារម្មណ៍តាមបញ្ចុទ្ធារ

-Sense door Consciousness

៥. បញ្ចុវិញ្ញាណ (ទ្វីបញ្ចុវិញ្ញាណចិត្ត ១០)

-Sense Consciousness

៦.សម្បជិច្ឆន្តៈ ទទួលអារម្មណ៍

-Receiving Consciousness

៧.សន្តិរណៈ ពិចារណាអារម្មណ៍

-Investigating Consciousness

៨.ចោដ្ឋព្វនៈ កំណត់អារម្មណ៍ ឬកាត់ក្តីអារម្មណ៍

-Determining Consciousness

៩.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១០.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១១.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១២.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១៣.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១៤.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១៥.ជ័វនៈ សោយអារម្មណ៍

-Impulsion

១៦.តណ្ហលម្ពណៈ ទទួលអារម្មណ៍តពីជវ័ន

-Registering Consciousness

១៧. តទាលម្ពណៈ ទទួលអារម្មណ៍តពីជវ័ន

-Registering Consciousness

តវទ្ធិបាត = ធ្លាក់ចុះភវង្គដើម ។

វិថីចិត្តកើតព្រោះហេតុ ៣

១. អតីតកម្ម = អំពើដែលមនុស្សម្នាក់បានធ្វើមក
ពីអតីតជាតិមានទាំងល្អនិងអាក្រក់។

២. វត្ថុ ៦ = មានចក្កវត្ថុ សោតវត្ថុជាដើម

៣. អារម្មណ៍ ៦ = មានរូបារម្មណ៍ ជាដើម។

៤. យល់ដឹងក្នុងជីវិតរបស់យើងដូចម្តេច ?

១.ទទួលយកការពិតគ្រប់រឿង ពេលជួបរឿងមិនល្អ ក្តី ល្អក្តី ព្រោះទោះជាយើងមិនចង់ជួបបញ្ហានោះក៏ ដោយ បើកម្មឱ្យផលហើយត្រូវតែជួប

២.ពេលជួបរឿងល្អ ត្រូវសប្បាយចិត្តហើយខំសាង សេចក្តីល្អបន្តទៀត ព្រោះថារាល់ខណៈដែលយើង ជួបរឿងល្អសុទ្ធតែផលរបស់កម្មចាស់ ដែលយើង ធ្លាប់សាងល្អមកពីមុន។

VIDEO 8

សោភណចិត្ត ប្រែថា ចិត្តល្អ ចិត្តមិនសៅហ្មង
មាន ៤ ប្រភេទ

១.កាមាវចរសោភណចិត្ត ២៤ ដួង

-Sense_ sphere beautiful cittas -24

២.រូបាវចរចិត្ត ១៥ ដួង

-Fine material sphere cittas -15

៣.អរូបាវចរចិត្ត ១២ ដួង

Immaterial sphere cittas-12

៤.លោកុត្តរចិត្ត ៨ ឬ ៤០ ដួង។

-Supramundane Cittas -8-40

ការវិចារសោភណចិត្ត ២៤ ដួង

Sense_sphere beautiful cittas -24

១.មហាកុសលចិត្ត ៨ ដួង

-Sense sphere wholesome - 8

២.មហាវិបាកចិត្ត ៨ ដួង

-Sense sphere resultant -8

៣.មហាកិរិយាចិត្ត ៨ ដួង

Sense sphere functional - 8

មានវចនក្តីថា **សោតណេហិ យុត្តានីតិ = សោតណានិ** ចិត្តដែលប្រកបដោយធម៌ដ៏ល្អស្អាត ឈ្មោះថា **សោភណ** ។

១.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អសធូរិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត កើតឡើង ព្រមដោយសោមនស្សវេទនាប្រកប ដោយបញ្ញា មិនមានការបបួលដឹកនាំ

-Beautiful consciousness accompanied by beautiful mental factors

២.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត
 កើតឡើង ព្រមដោយសោមនស្សវេទនាប្រកប
 ដោយបញ្ញា មានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.

៣.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត
 កើតឡើង ព្រមដោយសោមនស្សវេទនា ប្រាសចាក
 បញ្ញា មិនមានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.

**៤.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ** មហាកុសលចិត្ត
កើតឡើង ព្រមដោយសោមនស្សវេទនា ប្រាសចាក
បញ្ញា មានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.

**៥.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ អស-
ង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ** មហាកុសលចិត្តកើត
ឡើង ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយបញ្ញា
មិនមានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.

៦.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត
 កើតឡើង ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រកបដោយ
 បញ្ញា មានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.

៧.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត
 កើតឡើង ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាក
 បញ្ញា មិនមានការបបួលដឹកនាំ

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.

៨. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកុសលចិត្តំ មហាកុសលចិត្ត
 កើតឡើង ព្រមដោយឧបេក្ខាវេទនា ប្រាសចាក
 បញ្ញា មានការបបួលដឹកនាំ។

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, prompted.

និយមន័យ កុសល បុញ្ញ បុណ្យ

កុសល = កុដ្ឋិតេ បាបធម្មេ សយយន្តិភិ
កុសលានិ ឈ្មោះថា កុសល ព្រោះញ៉ាំងបាបធម៌
 ទាំងឡាយ ដែលបណ្ឌិតគួរខ្ពើមឱ្យញាប់ញ័រ។

កុដ្ឋិតាការេនេ សន្តានេ សយនតោ បវត្ត
នតោ កុសសង្ខារេ បាបធម្មេ លុនន្តិ និល្ក

ភីតិ កុសលានិ ឈ្មោះថា កុសល ព្រោះអត្ថថា កាត់ គឺកាត់ផ្តាច់នូវបាបទាំងឡាយ ដែលបណ្ឌិតគួរ ខ្ពើម។

បុញ្ញៈ ប្រែថា បុណ្យ វចនក្តៈថា **អត្តនោ សន្តានំ បុនាតិ សោធនភីតិ = បុញ្ញំ** ធម្មជាតិណា រមែង ជម្រះសន្តានចិត្តរបស់ខ្លួន ឱ្យស្អាតបរិសុទ្ធ ធម្មជាតិ នោះឈ្មោះថា បុណ្យ។

បុណ្យ ជាភាសា សំស្ក្រឹត ។

**សទ្ទេតចិត្តពេលកុសលកើតក្នុង
ជីវិតយើងរាល់ថ្ងៃ**

១.ចិត្តស្រស់ស្រាយមិនកើតទុក្ខ មានសេចក្តីសុខ ចិត្តជ្រះថ្លា

២. ចិត្តមិនរសាប់រសល់ មិនក្តៅក្រហាយចិត្ត

បុព្វា.ហេតុអ្វីមនុស្សខ្លាចបុណ្យ?

វិសជ្ជនា. ព្រោះសព្វថ្ងៃពិធីសាសនាទាក់ទងរឿង
បុណ្យច្រើនពេក ហើយរាល់ការធ្វើបុណ្យម្តងៗ
សុទ្ធតែត្រូវចំណាយលុយច្រើនណាស់ ក្នុងការធ្វើ
បុណ្យ ចឹងហើយមនុស្សភាគច្រើនឮ និយាយពីរឿង
បុណ្យនាំគ្នាខ្លាច ព្រោះធ្វើហើយយល់ថាការធ្វើ
បុណ្យហើយមិនឃើញសេចក្តីសុខក្នុងបុណ្យ។ តែ
តាមពិតមិនដូច្នោះទេ ព្រះពុទ្ធសម្តែងក្នុងបុព្វសូត្រ
បិដកលេខ ៥៣ ទំព័រ២១ ថា៖

**ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំខ្លាចបុណ្យ
ឡើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រោះពាក្យថាបុណ្យ**

នេះ ជាឈ្មោះនៃសេចក្តីសុខ ដែលជាទីប្រាថ្នាជាទី
ត្រេកអរ ជាទីពេញចិត្ត។

VIDEO 9

ទានកុសល

Meritorious deeds

និយមន័យទាន

១.ទិយតិ ឯតេនាតិ = ទានំ ជនទាំងឡាយ
រមែងឱ្យដោយចេតនា ព្រោះហេតុនោះ ឈ្មោះថា
ទាន។

២.ទាតព្វន្តិ = ទានំ វត្ថុដែលជនគប្បីឱ្យព្រោះ
ហេតុនោះ ឈ្មោះថា ទាន ។

លំដាប់នៃការឱ្យទាន ៣ យ៉ាង

១.ហ៊ីនទាន = លំដាប់ទាប គឺការប្រាថ្នាលាភយស ការសរសើរជាដើម

២.មជ្ឈិមទាន = លំដាប់កណ្តាល គឺប្រាថ្នាមនុស្ស ទេវតា

៣.បណ្ឌិតទាន = លំដាប់ខ្ពស់ ឬប្រណីត គឺប្រាថ្នាព្រះនិព្វាន។

ទានដែលមិនអស់លុយ ២ យ៉ាង

១.វិរតិទាន ឱ្យអភ័យដល់មនុស្ស សត្វ ដោយមានមេត្តាករុណាចិត្ត ចង់ឱ្យអ្នកដទៃបានសេចក្តីសុខ ឧទាហរណ៍: ឃើញសត្វមានទុក្ខ ដូចជាពេល

កំពុងជិះឡានស្រាប់តែឃើញឡានពេទ្យដឹកអ្នកជំងឺ
ដោយឡានសង្គ្រោះបន្ទាន់ ក៏បើកផ្លូវឱ្យទៅដោយ
ការអភ័យចង់សង្គ្រោះជីវិតអ្នកដទៃ ឬរាប់អានដល់
មនុស្សទូទៅដោយការឱ្យអភ័យ។

២.ធម្មទាន ឱ្យនូវធម៌ មានការសម្តែងធម៌ ឬ
ពន្យល់មេរៀនជីវិតដ៏ត្រឹមត្រូវ ធ្វើឱ្យមនុស្សមាន
បញ្ញា ចេះប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាផ្សេងៗបាន រហូត
មានអ្នកខ្លះត្រាស់ដឹងធម៌ព្រោះមានស្តាប់ព្រះធម៌។

គោលបំណងនៃការឱ្យ ៣ យ៉ាង

១.ដើម្បីធ្វើឱ្យជាគុណ គឺចង់ឱ្យគេជាប់ជំពាក់នូវ
គុណរបស់ខ្លួន ។

២.ដើម្បីបូជាគុណ គឺដឹងគុណដល់អ្នកមានគុណ មានមាតាបិតាជាដើម ប្រារព្ធយកគុណ គឺសេចក្តីល្អ ដែលមាននៅក្នុងបុគ្គលទាំងនោះ។

៣.ដើម្បីអនុគ្រោះ គឺមានចិត្តចង់ជួយសង្គ្រោះអ្នក ដទៃ នៅពេលដែលអ្នកដទៃត្រូវការជំនួយ ឬជួបការ លំបាកផ្សេងៗ។

VIDEO 10

សីលកុសល

Morality

និយមន័យសីល

សីលយតិ កាយវចិកម្មានិ សម្មា ទហតិទិ

= **សីលំ** ធម្មជាតិណា រមែងធ្វើឱ្យកាយកម្មនិង វចិកម្មតាំងនៅដោយល្អ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិ នោះឈ្មោះថា **សីល**។

សីល ប្រែថា កៀកនូវកុសល ។

អត្ថរបស់សីល ៥ យ៉ាង

១.សមោទាននត្ថោ ប្រជុំនូវសុចរិត

២.ឧបការនត្ថោ ទ្រទ្រង់ឱ្យខ្ពង់ខ្ពស់

៣.សីលនត្ថោ ចម្រើន

៤.សីលត្ថោ ប្រក្រតី

៥. សីតតោ ត្រជាក់

គហន្នសីល សីលរបស់គ្រហស្ថ។

សីល ៣ ប្រភេទ

១. អាជីវន្នមកសីល សីល៨បានដល់ការរៀរចាកកាយទុច្ចរិត វចីទុច្ចរិត និងសម្មាអាជីវៈ (ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ)

២. នវន្នសីល សីលមានអង្គ៩ គឺឧបោសថសីល បន្ថែមការផ្សាយមេត្តាថា **យថា ពលំ មេត្តា សហគភេន បេតសា សព្វាវន្តំ លោកំ ធិត្វា វិហរមិ** សូមផ្សាយទៅកាន់លោកទាំងពួង ដោយចិត្តដែលប្រកបដោយមេត្តា សមគួរដល់កម្លាំងហើយនៅគ្រប់ឥរិយាបថទាំង ៤។

អិត្តុ អគ្គមិត្តោ យុំន យី

Abhidhamma in daily life.

៣.ទសសីល គឺសិក្ខាបទតាំងពី បាណាតិបាតទៅ ដល់ជាតរូបសិក្ខាបទចុងក្រោយ។

តើមនុស្សយើងគួររក្សាសីលឬទេ ?

យើងគួរតែរក្សាព្រោះថា

អ្នកមានសីលធ្វើឱ្យជីវិតមានសេចក្តីសុខ ព្រោះជា
មានគុណធម៌ថ្នាក់សីលកុសល ធ្វើឱ្យសង្គមជាតិឬ
មនុស្សនៅជុំយើងបានសុខ ។

VIDEO 11

ការវិនិច្ឆ័យ

Mental Culture

កុសលធម្មេ ភាវេតិ ឧប្បាទេតិ វឌ្ឍតីតិ
 = **ភាវនា** ធម្មជាតិណា រមែងធ្វើកុសលដែល
 ប្រសើរឱ្យកើតឡើងគ្រាដំបូង ហើយធ្វើឱ្យចម្រើន
 ឡើង ព្រោះហេតុនោះធម្មជាតិនោះ ឈ្មោះថា
ភាវនា ។

លក្ខណៈរបស់កុសល

កុសលវឌ្ឍាបនលក្ខណា មានការធ្វើឱ្យ
 កុសលចម្រើនឡើង ជាលក្ខណៈ។

ភាវនា ៣ យ៉ាង

១.បរិកម្មភាវនា ការយកកម្មដ្ឋានមកចម្រើន

២.ឧបចារកាវណ ការចម្រើនចិត្តស្ងប់ជិត
ឈានចិត្ត

៣.អប្បនាតាវណ ការចម្រើនដល់ឈានចិត្ត ។

បញ្ហាភ័រៈ ការរៀន ការបង្រៀន ការពិចារណា
សេចក្តី ឬសូម្បីរៀនវិជ្ជាផ្លូវលោកផ្សេងៗ ដែលមិន
មានទោស ពិចារណាដោយល្អក៏រាប់ថាភាវនាដូច
គ្នា។

សរុបមកក្នុងកាវណ

- ធ្វើដើម្បីពិសោធន៍រកការពិត ប្រៀបដូចទឹក
ថ្លាអាចមើលធូលីមិនឃើញក្នុងទឹក។
- ចង់ដឹងផ្លូវចិត្តប្រសើរឬអត់ត្រូវពិសោធន៍
ពេលដែលយើងជួបបញ្ហាក្នុងជីវិត។

VIDEO 12

៤. អបចាយនកុសល

Reverence

អបចាយន្តិ ឯតេនាតិ = អបចាយនំ ជន
ទាំងឡាយរមែងធ្វើការគោរពខ្មិនលំទោន ដោយ
កុសលចេតនានុ៎ះ ព្រោះហេតុនោះ ធម្មជាតិនោះ
ឈ្មោះថា អបចាយនៈ។

អបចាយនៈ ២ យ៉ាង

១. សាមញ្ញអបចាយនៈ ការគោរពខ្មិនលំទោន
ធម្មតា ដូចជាគោរពមាតាបិតា បងប្រុសស្រីរាមច្បង
គ្រូអាចារ្យជាដើម ។

២.វិសេសអបចាយនៈ ការគោរពឱនលំទោន
វិសេស គឺព្រះរតនៈត្រ័យ មានព្រះពុទ្ធជាដើម។

បុគ្គលគួរគោរព ៣ ប្រភេទ

១.គុណវុឌ្ឍិ អ្នកចម្រើនដោយគុណធម៌ មាន
សីល សមាធិ បញ្ញា

២.វេយ្យវុឌ្ឍិ អ្នកចម្រើនដោយអាយុ

៣.ជាតិវុឌ្ឍិ អ្នកចម្រើនដោយវង្សត្រកូលខ្ពស់។

ផលនៃការគោរព

- ✓ ផ្តល់តម្លៃឱ្យអ្នកដទៃ ផ្តល់ភាពខ្ពង់ខ្ពស់
- ✓ ជួយកាត់បន្ថយមានៈ

- ✓ ពរ ៤ ប្រការរមែងចម្រើនគឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ ពលៈ ។

VIDEO 13

វេយ្យាវច្ឆកុសល

Rendering a service

តំ តំ កិច្ចករណេ ពយាវជស្ស ភារោ =
វេយ្យាវច្ឆំ ធម៌ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យបុគ្គលមាន
 ការយកចិត្តទុកដាក់ក្នុងកិច្ចការគ្រប់យ៉ាង ឈ្មោះថា
វេយ្យាវច្ឆំ ។

ពយាវជស្ស កម្មំ = វេយ្យាវច្ឆំ បុគ្គល
 ទាំងឡាយណា រមែងព្យាយាមពិសេស ឈ្មោះថា
ពយាវជ ។

វេយ្យាចន្ទៈ ២ យ៉ាង

១. ធម្មតាវេយ្យាចន្ទៈ មានការបម្រើមាតាបិតា មនុស្សចាស់ រាមច្បងក្នុងផ្ទះជាដើម។

២. វិសេសវេយ្យាចន្ទៈ មានដូចជាបម្រើព្រះ ពុទ្ធ ព្រះសង្ឃជាដើម។

គុណសម្បត្តិរបស់វេយ្យាចន្ទៈ

១. នាំឱ្យមានរូបស្អាត ដូចជានាងរោហិណី បាន បម្រើព្រះសង្ឃ ស្លាប់ទៅកើតជាទេពអប្សរមានរូប ស្អាតរហូតទៅតាមឈ្មោះដណ្តើមរូបនាងធ្វើជាប្រពន្ធ របស់ខ្លួន។

២.ចេះរស់នៅជាមួយមនុស្សជុំវិញយើង ដោយចេះ
ជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ដូចពាក្យបុរាណពោល
ថា "មិនមើលនឹងភ្នែក" ។

VIDEO 14

បត្តិទានកុសល

Transference of merits

បត្តិញាតិ បត្តិ បត្តិយា ទានំ = បត្តិទានំ

ធម្មជាតិណា ដែលអ្នកធ្វើដល់ហើយឈ្មោះថា
បត្តិទាន ។

បត្តិ ទទន្តិ ឯកេនាតិ = បត្តិទានំ អ្នកចិត្ត
បុណ្យទាំងឡាយ រមែងឱ្យចំណែកបុណ្យ ដែលខ្លួន
បានដល់អ្នកស្លាប់ទៅ។

តទំ វោ ទានំ ញ្ញាតីនំ ហោតុ សុខិតា
ហោន្តុ ញ្ញាតយោ ទាននេះចូលមានដល់ញាតិ
ទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ សូមញាតិទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំចូរ
ជាអ្នកដល់នូវសេចក្តីសុខចុះ។

សង្កេតកុសល

- ពេលធ្វើយើងសង្កេតមើលចិត្តរបស់យើង
សុខស្ងប់ សប្បាយចិត្ត មិនកើតទុក្ខ ជា
កុសលចិត្ត។
- ប្រកបដោយមេត្តាចិត្ត។

VIDEO 15

បត្តានុមោទនាកុសល

Rejoicing in others' merits

បត្តិយា អនុមោទនំ = បត្តានុមោទនំ ការ
ឃើញល្អ ធ្វើតាមឬទទួលត្រេកអរតាម ដោយ
សេចក្តីពេញចិត្តនូវចំណែកបុណ្យ ដែលគេឧទ្ទិស
មកឱ្យឈ្មោះថា បត្តានុមោទនា។

សាធុ = ប្រែថា ប្រពៃឬញ៉ាំងប្រយោជន៍ឱ្យសម្រេច

ឧទ្ទិសបុណ្យ ២ យ៉ាង

- ១. **ឧទ្ទិស្ស្រិកបត្តិ** ឧទ្ទិសចំពោះ
- ២. **អនុទ្ទិស្ស្រិកបត្តិ** ឧទ្ទិសមិនចំពោះ។

❖ ត្រូវចេះត្រេកអរ សេចក្តីល្អរបស់អ្នកដទៃបុណ្យ
 មិនអាចរត់ចូលយើង ដោយមិនបានត្រេកអរ
 ជាមួយអំពើល្អរបស់អ្នកដទៃទេ ប្រៀបដូចបាយ
 មិនអាចហោះមកចូលក្នុងមាត់ ដោយគ្រាន់តែ
 គេប្រាប់នោះទេ។

VIDEO 16

ធម្មស្សវនកុសល

Listening to the Dhamma

ធម្មំ សុណន្តិ ឯតេនាតិ = ធម្មស្សវនំ ជន
 ទាំងឡាយ រមែងស្តាប់ធម៌ ដោយធម្មជាតិនោះ
 ឈ្មោះថា **ធម្មស្សវនៈ**។

អ្នកស្តាប់មាន ២ យ៉ាង

អិក្ខុ អគ្គមិត្តោ យុំន យី

Abhidhamma in daily life.

១.ស្តាប់ដើម្បីឱ្យគេសរសើរថាខ្លួនមានសទ្ធា

២.ស្តាប់ឱ្យកើតបញ្ញា គឺស្តាប់ដោយមានការយក
ចិត្តទុកដាក់ឱ្យយល់ពីការពិត។

តើពេលណាគួរស្តាប់ធម៌?

ពេលអភូសលវិភក្តៈ ៣ ភេទ

១.ភាមវិភក្តៈ ព្រិះរិះក្នុងកាម

២.ព្យាបាទវិភក្តៈ ព្រិះរិះក្នុងការព្យាបាទ

៣.វិហីសាវិភក្តៈ ព្រិះរិះក្នុងការបៀតបៀន។

អានិសង្សនៃការស្តាប់ធម៌

១.អស្សតំ សុណាតិ បានស្តាប់ធម៌ដែលពុំទាន់
បានស្តាប់

២.សុតំ បរិយោទបេតិ តែងបានស្តាប់រឿយៗ

៣.កង្ខំ វិហានតិ កម្ចាត់សេចក្តីសង្ស័យចេញបាន

៤.ទិដ្ឋី ខន្ថំ ករោតិ ធ្វើទិដ្ឋិឱ្យត្រង់

៥.ចិត្តបស្ស បសទីតិ ចិត្តអ្នកស្តាប់រមែងជ្រះ
ថ្លា។

VIDEO 17

ប្បទេសនាកុសល

Expounding the Dhamma

ធម្មំ ទេសេន្តិ ឯតាយាតិ = ធម្មទេសនា ជន
ទាំងឡាយរមែងសម្តែង បង្រៀនធម៌ ឈ្មោះថា
ធម្មទេសនា ។

ធម្មន្តិ ចតុស្សត្វ ធម្មំ ទេសេតិ ភិក្ខុអង្គណា
រមែងសម្តែងនូវសច្ចៈទាំង ៤ ឈ្មោះថាសម្តែងធម៌។

សព្វទានំ ធម្មទានំ ជីនាតិ

ធម្មរសំ ធម្មរសោ ជីនាតិ

សព្វរតី ធម្មរតិ ជីនាតិ

តណ្ហាភូយោ សព្វទុក្ខំ ជីនាតិ

ធម្មទានឈ្នះអស់ទានទាំងពួង

ធម្មរសឈ្នះអស់រសទាំងពួង

សេចក្តីត្រេកអរក្នុងធម៌ឈ្នះសេចក្តី

ត្រេកអរទាំងពួង កិរិយាអស់ទៅនៃ

តណ្ហា ឈ្នះទុក្ខទាំងពួង។

ហេតុអ្វីការសម្តែងធម៌គឺជាកុសល ?

- ✓ ចិត្តទន់ភ្លន់ ចង់ជួយ មានមេត្តាចិត្ត មិនជាប់ជំពាក់ ចិត្តអនុគ្រោះ ។
- ✓ ចិត្តរបស់អ្នកសម្តែងក៏ស្ងប់រម្ងាប់។

VIDEO 18

ទិដ្ឋុជុកម្ម

Straightening one's views

ទិដ្ឋិយា ឧត្តករណំ ទិដ្ឋុត្តមំ ការធ្វើសេចក្តី
ឃើញឱ្យត្រង់ឈ្មោះថា ទិដ្ឋុត្តម ។

ហេតុកើតបញ្ញាមាន ៣

១.សុតមយបញ្ញា បញ្ញាកើតពីការស្តាប់

២.ចិន្តាមយបញ្ញា បញ្ញាកើតពីការគិត

៣.ភាវនាមយបញ្ញា បញ្ញាកើតពីការចម្រើន គឺ
គោរពប្រតិបត្តិ ពិសោធន៍ក្នុងជីវិតតាមរយៈ
វិបស្សនា ។

ទិដ្ឋុត្តម សង្គ្រោះចូលក្នុងទាន សីល ភាវនាបាន
ទាំងអស់ ។

VIDEO 19

**បុ.តើធ្វើដូចម្តេចទើបដឹងថាធ្វើបុណ្យ
បានបុណ្យច្រើន ?**

វិ.សំណួរនេះមានមនុស្សជាច្រើន បានសាកសួរ
ច្រើន ព្រោះអ្នកធ្វើបុណ្យដោយច្រើន តែងតែភ្ញាក់
ផ្អើលឱ្យតែឮគេថាធ្វើនេះបានបុណ្យច្រើន ធ្វើរបៀប
នោះបានបុណ្យច្រើនម្នាក់ៗ នាំគ្នាទៅ គាត់គិតទៅ
លើកម្មវិធី ឬរូបភាពខាងក្រៅច្រើនជាងដូច្នោះហើយ
អ្នកខ្លះធ្វើបុណ្យហើយមិនដឹងថាខ្លួនឯង ចម្រើនផ្លូវ
ចិត្តសុខស្ងប់ដែរឬអត់ ជួនកាលធ្វើបុណ្យហើយជួប
បញ្ហាក្នុងគ្រួសារលែងចង់ធ្វើបុណ្យ ឬរកស៊ីខាតក៏
លែងចង់ធ្វើបុណ្យ ទាំងនេះមកពីមិនទាន់យល់
ច្បាស់អំពីបុណ្យពិតប្រាកដនៅឡើយទេ។ ព្រះ

សម្មាសម្ពុទ្ធមិនសរសើរការធ្វើបុណ្យដដែលៗ ទេ

ព្រះអង្គសរសើរការធ្វើបុណ្យហើយចម្រើនផ្លូវចិត្ត គឺ

បានសេចក្តីសុខជារឿយៗក្នុងសន្តានចិត្ត។

ដើម្បីដឹងកាន់តែច្បាស់ធ្វើបុណ្យបានបុណ្យច្រើន

សូមសង្កេតមើលការពន្យល់ខាងក្រោម៖

កុសលមាន ២ យ៉ាង

១. ឧត្តដ្ឋកុសល កុសលថ្នាក់ឧក្រិដ្ឋ

បុណ្យឧក្រិដ្ឋគឺល្អដោយចេតនាទាំង៤ កាល

១. បុព្វចេតនា មុនធ្វើបុណ្យជ្រះថ្លា

២. មុព្វានចេតនា កំពុងធ្វើបុណ្យជ្រះថ្លា

៣.អមរចេតនា ក្រោយធ្វើហើយថ្មីៗធ្វើបុណ្យ
ជ្រះថ្លា

៤.អមរាមរចេតនា ក្រោយធ្វើហើយយូរហើយក៏
ធ្វើបុណ្យជ្រះថ្លា។

២.ឱបកកុសល កុសលថ្នាក់រង គឺពេលដែលធ្វើ
បុណ្យមានការខូចចេតនាខ្លះ ដោយសារមាន
ឧបសគ្គកើតឡើងដូចធម្មកថិកសម្តែងធម៌មិនពីរោះ
កូនចៅមិនទាស់ចិត្តគ្នាពេលធ្វើបុណ្យ ភ្លៀងធ្លាក់ ឬ
ធ្វើហើយខាតលុយច្រើនជាដើម ចិត្តសៅហ្មង
ផ្សេងៗ កើតឡើងដូច្នោះធ្វើឱ្យសន្តានចិត្តមិនល្អ
បុណ្យក៏ធ្លាក់ចុះសេចក្តីជ្រះថ្លា ដូច្នោះបានជាហៅថា
កុសលថ្នាក់រង។

ម្យ៉ាងទៀតនៅក្នុងកម្មកថាលោកពោលអំពីកម្មទាក់ទងនឹងកុសលចិត្តច្រើនឬតិចអាស្រ័យលើយើងអ្នកធ្វើ។ ដូចខាងក្រោមនេះ៖

កុសលចម្រើនហៅថា **ពហុលភកម្ម** (កម្មធ្វើច្រើនដង) មិនមែនធ្វើម្តងហើយឈប់ធ្វើ ដូចជាថាសន្សំលុយច្រើនធ្វើឱ្យធំម្តងហើយឈប់ធ្វើ ឬចាំ១០ឆ្នាំក្រោយបានធ្វើម្តងទៀតនេះ មិនហៅថាបុណ្យរបស់យើងច្រើនឬចម្រើនទេ។

ឬ អចិន្ត្រាកម្ម (កម្មធ្វើជាប្រចាំឬសន្សំជានិច្ច) ធ្វើកុសលឱ្យជាប់ក្នុងសន្តានជានិច្ច ដូចជាអ្នកខ្លះរាប់បាត្រព្រះសង្ឃរាល់ព្រឹក មានមេត្តាធម៌ជានិច្ច អប់រំចិត្តជានិច្ច រក្សាសីលជាប្រក្រតី មិនថាពេល

ណាទេ ធ្វើចិត្តឱ្យតាំងនៅក្នុងកុសលរឿយៗ សេចក្តី
សុខក៏កើតរឿយៗដូច្នោះដែរ នេះឯងដែលហៅថា
បុណ្យចម្រើននោះ។ ដូចព្រះពុទ្ធសម្តែងក្នុងបាទនៃ
គាថាមួយថា៖

សុខោ បុញ្ញស្ស ឧច្ចយោ ការសន្សំបុណ្យរមែង
នាំមកនូវសេចក្តីសុខ។

VIDEO 20

មហានិបាតចិត្ត (ផលរបស់បុណ្យ)

មហានិបាតចិត្ត ៨ ដួង

**១.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហានិបាតចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.

**២.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, prompted.

**៣.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.

**៤.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.

**៥.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
អសច្ចារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.

**៦.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសច្ចារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.

**៧.ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសច្ចារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated with knowledge, unprompted.

**៨. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាវិបាកចិត្តំ ។**

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, prompted.

(ពាក្យប្រែទាំងអស់មានទំនងដូចមហាកុសលដែរ)

កម្មឱ្យផល ៧ ប្រភេទ

១. អាឃុវេទ ព្រោះមិនសម្លាប់សត្វ

២. មិនសូតមានរោគ ព្រោះមិនបៀតបៀនសត្វ

៣.សម្បុរឆ្នាំងល្អ ព្រោះមិនក្រោធ

៤.មានសក្តិធំ ព្រោះមិនច្រណែន

៥.មានភោគសម្បត្តិច្រើន ព្រោះឱ្យទាន

៦.កើតក្នុងគ្រកូលខ្ពស់ ព្រោះមិនរឹងក្តឹង

៧.មានបញ្ញា ព្រោះសិក្សាព្រះធម៌ ។

**ចេតនាហំ និក្ខវេ កម្មវទាមិ ចេតយិត្វា
កម្មំ ករោតិ កាយេន វាចាយ មនសា
ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយតថាគតពោលនូវចេតនាថា ជា
តួកម្ម ព្រោះមានការតាំងចិត្តហើយ ព្រោះធ្វើកម្ម
ដោយកាយ វាចា ចិត្ត ។**

❖ ត្រូវប្រយ័ត្នចិត្ត រាល់សកម្មភាពរបស់យើងចិត្ត
អាក្រក់ និងល្អអាចមានឱកាសឱ្យផលបាន
ព្រោះវាដើរតួជាកម្ម ។

VIDEO 21

មហាភិរិយាចិត្ត ៨ ដួង

Sense Sphere Functional Consciousness - 8

**១.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy,
associated with knowledge, prompted.

**២.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, prompted.

**៣.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.

**៤.សោមនស្សសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.

**៥. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.

**៦. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណសម្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាកិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.

**៧. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
អសង្ខារិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ**

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.

**៨. ឧបេក្ខាសហគតំ ញ្ញាណវិប្បយុត្តំ
សសង្ខារិកំ មហាភិរិយាចិត្តំ។**

-One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated knowledge, prompted.

(ប្រែទំនងដូចមហាកុសលដែរ)

□ មានសោមនស្ស ៤ និងឧបេក្ខា ៤

- ជាអព្យាកតចិត្ត ជាចិត្តមិនមែនកុសលនិងអកុសល គឺបានត្រឹមតែធ្វើមិនមានផលប្រៀបដូចជាដើមឈើមានផ្កាតែគ្មានផ្លែ។
- ចិត្តគ្មានតណ្ហា និងឧបាទានជាហេតុ

មុ. ហេតុអ្វីព្រះអរហន្តមានចិត្តដែលគ្មានបញ្ញាដែរ ?

វិ.ព្រះអរហន្តក៏មានចិត្តប្រាសចាកបញ្ញាដែរ ប៉ុន្តែមិនមែនមានន័យថា លោកមិនបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាទេ គ្រាន់តែ ខណៈខ្លះលោកមិនបានពិចារណាដល់សភាវៈធម៌ដែលកំពុងកើតឡើង ដូចជាលោកឆាន់ឬស្រង់ទឹកជាដើមខណៈចិត្តធម្មតា ដែលមិនមានបញ្ញាកើត។

- ❑ ចិត្តរបស់លោកគ្មានកុសល តើលោកនៅធ្វើល្អឬទេ?
- ❑ ព្រះអរហន្តនៅធ្វើល្អធម្មតាតែគ្មានផល ។

VIDEO 22

រូបាវចចរមិត្ត ១៥ ដួង

(Form-Sphere Consciousness 15)

រូបាវចរកុសលមិត្ត ៥ ដួង

**Fine-material-sphere Wholesome
Consciousness**

**១.វិភក្កៈ វិចារៈ មីតិ សុខេកក្កតាសហិតំ
បឋមដ្ឋានកុសលមិត្តំ**

First jhana wholesome consciousness together with initial application, sustained

អិក្ខុ អក្កមិក្កោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

application, zest, happiness and one pointedness.

**២.វិចារៈ បីតិ សុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយ-
ជ្ឈានកុសលចិត្តំ**

-Second jhana wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one pointedness.

**៣.បីតិ សុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈាន
កុសលចិត្តំ**

-Third jhana wholesome consciousness together with zest, happiness and one pointedness.

**៤.សុខេកគ្គតាសហិតំ ចតុត្ថជ្ឈានកុសល-
ចិត្តំ**

-Fourth jhana wholesome consciousness together with happiness and one pointedness.

**៥.ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈាន
កុសលចិត្តំ**

-Fifth Jhàna moral consciousness together with equanimity and one pointedness.

២.រូបាវចចរិយាភិក្ខុ ៥ ដួង

-Fine-material – Sphere Resultant
Consciousness -5

៣.រូបាវចចកេរិយាភិក្ខុ ៥ ដួង

-Fine – material Sphere Functional
Consciousness – 5

(រូបាវចរវិបាកនិងកិរិយាដូចគ្នាទំនងដូចកុសលដែរ)

(Both 2 and 3 has the same as 1)

លោកិយឈាន ២ គឺ រូបឈាន និងអរូបឈាន

ឈានមាន ២ ន័យ

១.សម្លឹងអារម្មណ៍ ពិចារណាដុតនូវសភាវៈបដិបក្ខ

២.ចិត្តតាំងមាំស៊ប់ក្នុងអារម្មណ៍នៃកម្មដ្ឋាន ដោយ
អំណាចនៃអប្បនាសមាធិ។

សមាធិមាន ៣ យ៉ាង

១.ខណិកសមាធិ ស្ងប់ដោយខណៈៗ

-momentary concentration

២.ឧបទានសមាធិ ស្ងប់ជិតចូលដល់ឈាន

-access concentration

៣.អប្បនាសមាធិ ស្ងប់សម្រេចដល់ឈាន។

-fixed concentration

VIDEO 23

បុ.ធ្វើដូចម្តេចដើម្បីចម្រើនសមាធិឱ្យចិត្តស្ងប់?

វិ.ធម្មតាចិត្តយើងម្នាក់ៗ តែងត្រាច់ទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ មិនងាយគ្រប់គ្រងបានដោយងាយ ជាពិសេសតែងនឹកឃើញរឿងមិនល្អ ដែលជាគ្រឿងកង្វល់ធ្វើឱ្យចិត្តកើតទុក្ខរឿយៗ ក្នុងសន្តាន សូម្បីមកធ្វើសមាធិហើយ ក៏ចិត្តមិនងាយស្ងប់រម្ងាប់បាន

ភិក្ខុ អគ្គមិគ្គោ យុន ឃី

Abhidhamma in daily life.

ដូច្នោះ មុនធ្វើសមាធិដំបូងលោកឱ្យជម្រះបលិពោធិ ១០ ជាគ្រឿងកង្វល់របស់ចិត្ត។ តែនៅពេលចិត្តមាំ ទាំហើយ យើងអាចចម្រើនបានគ្រប់កន្លែង គ្រប់ ពេល សំខាន់យើងតាមដានសង្កេតចិត្តដោយមាន សតិគ្រប់កាល នោះអាចធ្វើឱ្យចិត្តរបស់យើងស្ងប់ រម្ងាប់បានហើយ។

សមាធិ

Meditation

សុដ្ឋ អោណនំ = សមាធិ កិរិយាតាំងចិត្តនឹង កិរិយាតាំងចិត្តដោយប្រពៃ។

សមាធិ ២ យ៉ាង

១.មិច្ឆាសមាធិ តម្កល់ចិត្តខុស មានអ្នកខ្លះមិនបានរៀនត្រឹមត្រូវតាមមេរៀននៃការត្រាស់ដឹង ទៅធ្វើសមាធិដើម្បីព្យាបាលរោគ មិនបានគិតថាដើម្បីធ្វើឱ្យស្ងប់ល្អទេ ខ្លះអង្គុយថាឃើញដាច់ក្បាល បានឃើញធម៌ព្រោះឆ្លាយខ្យល់ ឃើញទេវតា ឃើញឋាននិព្វានជាដើម ដែលត្រឹមជាការរើរវាយចិត្តតែប៉ុណ្ណោះ។

២.សម្មាសមាធិ តម្កល់ចិត្តត្រូវ គឺរៀនតាមកម្មដ្ឋាន ដែលព្រះពុទ្ធបង្រៀនច្បាស់លាស់ ស្គាល់ចរិតរបស់ខ្លួន មានសតិកម្កល់មាំល្អ មានចិត្តស្ងប់ល្អ មិនរើរវាយផ្ដេសផ្ដាសទៅក្នុងអារម្មណ៍ផ្សេងៗ។

បរិយោគ ១០

១. កង្វល់ក្នុងទីកន្លែងនៅ

២. កង្វល់ក្នុងត្រកូល

៣. កង្វល់ក្នុងលាភ

៤. កង្វល់ក្នុងគណៈ

៥. កង្វល់ក្នុងការងារ

៦. កង្វល់ក្នុងការដើរផ្លូវ

៧. កង្វល់ក្នុងញាតិ

៨. កង្វល់ក្នុងជំងឺ

៩.កង្វល់សិក្សារៀនសូត្រ

១០.កង្វល់ក្នុងបូទី ។

បញ្ជាក់៖ នេះសម្រាប់អ្នកហ្វឹកហាត់ចិត្តមិនទាន់បានល្អ បើយើងហ្វឹកហាត់ចិត្តបានស្ទាត់ជំនាញក្នុងវេសី ឬមានសតិគ្រប់គ្រងចិត្តបានល្អ ទោះជាស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពណាក៏ដោយ យើងអាចសង្កេតតាមដានចិត្តរបស់យើងបានគ្រប់ពេលវេលា នោះធ្វើឱ្យចិត្តរបស់យើងស្ងប់រម្ងាប់បាន ដូចជាកន្លែងធ្វើការក៏បានអានសៀវភៅ កន្លែងហាត់ប្រាណជាដើមក៏បាន សំខាន់តាមដានចិត្តខណៈកំពុងគិត កំពុងនិយាយ កំពុងជួបប្រសព្វនឹងបញ្ហាផ្សេងៗ ជាដើម

យើងអាចដោះស្រាយបានដោយមិនកើតទុក្ខ ឬក្តៅ
ក្រហាយចិត្តឡើយ។

អន្តរយានបដិបក្ខនឹងនិវរណៈធម៌ ៥

១. ឯកគ្គតា បដិបក្ខនឹង កាមឆន្ទៈ

២. មីតិ បដិបក្ខនឹង ព្យាបាទៈ

៣. វិភក្កៈ បដិបក្ខនឹង ចីនមិទ្ធៈ

៤. សុខៈ បដិបក្ខនឹង ឧទ្ធចក្កក្កៈ

៥. វិចារៈ បដិបក្ខនឹង វិចិកិច្ចា ។

VIDEO 24

អរូបាវចនចរិត្ត ១២ ដួង

Immaterial _Sphere Consciousness - 12

១.អរូបាវចនកុសល ៤ ដួង

**Immaterial Sphere Wholesome
Consciousness - 4**

១.អាកាសានត្ថាយតនកុសលចិត្តំ មាន

អាកាសមិនមានទីបំផុតមកជាអារម្មណ៍

-Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.

២.វិញ្ញាណត្ថាយតនកុសលចិត្តំ មាន

វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតមកជាអារម្មណ៍

-Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.

៣.អាកិញ្ញញ្ញាយតនកុសលចិត្តំ មានអ្វីតិច
តួចមិនមានទីបំផុតមកជាអារម្មណ៍

-Wholesome consciousness pertaining to the base of nothingness.

៤.នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនកុសលចិត្តំ
មានសញ្ញាក៏មិនមែន មិនមានសញ្ញាក៏មិនមែនមក
ជាអារម្មណ៍។

Wholesome consciousness pertaining to the base of neither perception nor non - perception.

៣.អរូបាវចរេវិបាកចិត្ត ៤ ដួង

អិក្ខុ អក្កមិក្កោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

៤. អរូបាវចកេរិយាចិត្ត ៤ ដួង

(មានទំនងដូចកុសលដែរ)

(Immaterial- Sphere resultant and Functional Consciousness has the same as Immaterial -sphere wholesome consciousness)

VIDEO 25

លោកុត្តរចិត្ត

Supramundane Consciousness

លោកុត្តរមកពី **លោក + ឧត្តរ = លោកុត្តរ**

លោក ប្រែថា លោក គឺលោកិយារម្មណ៍ផ្សេងៗ
ឧត្តរ ឆ្លងផុត ។ សរុប ចិត្តផុតចាកលោក ។

លោកុត្តរចិត្តមាន ៨ ឬ ៤០ ដួង

លោកុត្តរកុសល ៤ ដួង

Moral Supramundane Consciousness 4

១.សោតាបត្តិមគ្គចិត្ត Path consciousness of stream-entry.

២.សកទាគាមិមគ្គចិត្ត Once-returning Path-consciousness

៣.អនាគាមិមគ្គចិត្ត Path consciousness of once -returning

៤.អរហត្តមគ្គចិត្ត Path consciousness of Arahantship.

លោកុត្តរវិបាកចិត្ត ៤ ដួង

Supramundane Resultant Consciousness -4

១.សោតាបត្តិផល Fruition consciousness of stream -entry

២.សកទាគាមិផល Fruition consciousness of once -returning.

៣.អនាគាមិផល Fruition consciousness of non -returning.

៤.អរហត្តផល Fruition -consciousness of Arahantship.

រាងលោកុត្តរចិត្តដោយពិស្តារ ៤០ ដួង

**១.វិភក្តៈ វិចារៈ មីតិ សុខេកគ្គតាសហិតំ
បឋមជ្ឈានសោតាបត្តិមគ្គចិត្តំ**

1. The First Jhàna Sotàpatti Path-consciousness together with initial application, sustained application, joy, happiness, and one-pointedness.

**២.វិចារៈ មីតិ សុខេកគ្គតាសហិតំ ទុតិយ
ជ្ឈានសោតាបត្តិមគ្គចិត្តំ**

2. The second Jhàna Sotàpatti Path-consciousness together with sustained application, joy, happiness, and one-pointedness.

**៣. បីតិ សុខេកគ្គតាសហិតំ តតិយជ្ឈាន
សោតាបត្តិមគ្គបិត្តំ**

3. The Third Jhàna Sotàpatti Path-consciousness together with joy, happiness, and one-pointedness.

**៤. សុខេកគ្គតាសហិតំ បតុត្តជ្ឈានសោតា
បត្តិមគ្គបិត្តំ**

4. The Fourth Jhàna Sotàpatti Path-consciousness together with happiness and one-pointedness.

**៥. ឧបេក្ខេកគ្គតាសហិតំ បញ្ចមជ្ឈាន
សោតាបត្តិមគ្គបិត្តំ**

5. The Fifth Jhàna Sotàpatti Path consciousness together with equanimity and one-pointedness.

(រាប់តាមលំដាប់ឈាន ៥ គុណនឹង ៨ របស់អរិយមគ្គនិងផលស្មើនឹង៤០ ព្រោះក្នុងទីនេះមិនបានរាប់សកទាគាមី អនាគាមី និងអរហត្ត សូមអ្នកសិក្សារាប់តាមទន្លេសោតាបត្តិមគ្គ-ផលចុះ)

ឈានមាន ២ គឺ

១.អារម្មណ្យបនិដ្ឋាន ចូលទៅសម្លឹងអារម្មណ៍មាន បឋវីកសិណជាដើម បានដល់ សមាបត្តិ ៨

២.លក្ខណៈបនិដ្ឋាន ចូលទៅសម្លឹងពិនិត្យមើល
លក្ខណៈធម៌ ៣ គឺ អនិច្ចលក្ខណៈ ទុក្ខលក្ខណៈ
អនត្តលក្ខណៈ បានដល់ វិបស្សនា ។

✓ **លោកុត្តរចិត្ត** មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍។

និយមន័យអរិយមគ្គ

និព្វានំ មគ្គេតីតិ = មគ្គោ ឈ្មោះថា **មគ្គ** មាន
សេចក្តីថា ស្វែងរកនូវព្រះនិព្វាន។

អិលេស មារេន្តោ គច្ចតីតិ = មគ្គោ ឈ្មោះថា
មគ្គ ព្រោះអត្ថថា ចូលទៅប្រហារកិលេសទាំង
ឡាយ។

អរិយបដ្ឋាន ៨

The Eightfold path

១.សម្មាទិដ្ឋិ យល់ឃើញត្រូវ (Right understanding)

២.សម្មាសង្កប្បៈ ព្រឹះរិះត្រូវ (Right Thought)

៣.សម្មាវាចា សម្តីត្រូវ (Right Speech)

៤.សម្មាភម្មន្តៈ ការងារត្រូវ (Right Action)

៥.សម្មាអាជីវៈ ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ (Right Livelihood)

៦.សម្មាវាយាមៈ ព្យាយាមត្រូវ (Right Effort)

៧.សម្មាសតិ រលឹកត្រូវ (Right Mindfulness)

៨.សម្មាសមាធិ កិរិយាតម្កល់ចិត្តត្រូវ (Right Meditation)

VIDEO 26

សោតាបន្តបុគ្គល

ដូចម្តេចហៅថា សោតាបត្តិបុគ្គលិក ?

សោត ប្រែថា ក្រសែ **រាបត្តិ** សម្រេចដល់ **បុគ្គ** ស្វែងរកនូវព្រះនិព្វាន ។

សរុបមក ក្រសែចិត្តសម្រេចដល់ព្រះនិព្វានដំបូង ។

សោតាបន្តបុគ្គលលះបង់ធម៌អ្វីខ្លះ ?

សោតាបន្តបុគ្គលលះបង់ធម៌ ៣ យ៉ាង

១.សក្កាយទិដ្ឋិ ប្រកាន់មាំក្នុងកាយ

២.សីលព្វតបរាមាស ស្នាបអង្កែលសីលនិងវត្ត
ប្រតិបត្តិខុស

៣.វិចិកិច្ឆា សេចក្តីសង្ស័យ

សោតាបន្តបុគ្គលមាន ៣ ប្រភេទ

១.ឯកពិជី មានកំណើតមួយជាតិ

២.កោលទ្កោល ចេញពីត្រកូលមួយទៅកាន់
ត្រកូលមួយ

៣.សត្តក្ខត្តុបរម ទៅកើត ៧ ជាតិទៀតយ៉ាងក្រៃ
លែង ។

សត្តក្ខត្តុបរមសោតាបន្នមាន ៧ បុគ្គល

១.អនាថបិណ្ណ ២.វិសាខា ៣.ចូឡរថទេវបុត្រ

៤.មហារថទេវបុត្រ ៥.អនេកវណ្ណទេវបុត្រ

៦.សក្កទេវរាជ ៧.នាគទត្តទេវបុត្រ

បុ.តើសម្រេចធម៌ធ្វើការងាររកស៊ីលែងកើតឬ?

វិ.ការសម្រេចធម៌ថ្នាក់សោតា លោកនៅធ្វើការងារ
រកស៊ីធម្មតា ដូចលោកយាយវិសាខ អនាថបិណ្ណិក
សេដ្ឋីជាដើម លោកនៅប្រកបការងាររកស៊ីចិញ្ចឹម
ជីវិត ដើម្បីចិញ្ចឹមកូនចៅជាធម្មតា ប៉ុន្តែលោកខុសពី

អិត្ត អគ្គចិន្តោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

បុថុជ្ជនធម្មតាភាគច្រើន គិតពីរឿងរកស៊ីទទួលទាន
 ច្រើនពេក រហូតឆ្លៀតពេលធ្វើសេចក្តីល្អមិនបាន
 ខ្លះគិតតែពីរឿងភាពជោគជ័យ រហូតភ្លេចគ្រប់គ្រង
 ចិត្ត ដល់ពេលបរាជ័យកើតទុក្ខខ្លះមានទាំងសម្លាប់
 ខ្លួនជាដើមទៀតផង។ តែព្រះអរិយបុគ្គល លោក
 ប្រើប្រាស់ជីវិត រកស៊ីបំពេញតម្រូវការរបស់ជីវិត
 ហើយក៏បំពេញតម្រូវការផ្លូវចិត្តដែរ គឺធ្វើសេចក្តីល្អ
 ផ្សេងៗ មានទាន សីល ភាវនា និងអប់រំចិត្តជា
 ប្រក្រតីឱ្យចិត្តបានសេចក្តីសុខរឿយៗ ។

ភាពអស្ចារ្យពេលសម្រេចធម៌

បឋព្វា ឯករដ្ឋេន

សក្កស្ស គមនេន វា

សព្វលោកាធិបច្ឆេន

សោតាបត្តិ ផលំ ចារំ ។

សោតាបត្តិ ជាគុណជាតិដ៏ប្រសើរ

ជាងភាពនៃឯករាជលើផែនដីផង

ជាងដំណើរទៅកាន់ឋានសួគ៌ផង

ជាងភាពជាធំក្នុងលោកទាំងមូលផង។

VIDEO 27

សកទាតាមិ

សកិ ប្រែថា មួយគ្រា

អាតាមិ ប្រែថា ត្រឡប់មក

អិត្ត អគ្គមិគ្គោ យុន យី

Abhidhamma in daily life.

សរុបមក ជាចិត្តញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកសម្រេចឱ្យត្រឡប់មកកាន់លោកនេះម្តងទៀត។

សកទាគាមី ៥ ប្រភេទ

១.ព្រះសកទាគាមី អ្នកសម្រេចក្នុងមនុស្សលោក

ហើយបរិនិព្វានក្នុងមនុស្សលោកនេះ។

២.ព្រះសកទាគាមី អ្នកសម្រេចក្នុងទេវលោក

ហើយបរិនិព្វានក្នុងទេវលោកនោះ ។

៣.ព្រះសកទាគាមី អ្នកសម្រេចក្នុងមនុស្សលោក

ហើយបរិនិព្វានក្នុងទេវលោក។

៤.ព្រះសកទាគាមី អ្នកសម្រេចក្នុងទេវលោក

ហើយបរិនិព្វានក្នុងមនុស្សលោក។

៥.ព្រះសកទាគាមី អ្នកសម្រេចក្នុងមនុស្សលោក
នេះ បានកើតក្នុងទេវលោកនោះហើយ ចុតិពីទេវ
លោកនោះ រួចមកកើតក្នុងមនុស្សលោក ទើប
បរិនិព្វានក្នុងមនុស្សលោកនេះ។

បុ.តើព្រះសកទាគាមីបុគ្គលលះបង់អ្វី?

វិ.ព្រះសកទាគាមីនេះមិនបានលះបង់កិលេសទេ តែ
គ្រាន់ធ្វើឱ្យកិលេសនៅសល់ឱ្យកាន់តែស្រាលស្លើង
ឧទាហរណ៍ លោភៈដែលលោកមានក៏ស្រាលជាង
ព្រះសោតាបន្នបុគ្គល ឬមានៈ ឬក៏ទោសមូលចិត្ត
លោកមានក៏មានសភាពស្រាលស្លើង ដោយលោក
បានសម្រេចអរិយមគ្គខ្ពស់ជាសោតាបន្នបុគ្គល។

VIDEO 28

អនាគាមី

ន ប្រែថា មិន

អនាគាមី ប្រែថា ត្រឡប់មក

សរុបមក ជាចិត្តញ៉ាំងបុគ្គលអ្នកសម្រេចមិនឱ្យ
ត្រឡប់មកកាន់លោកនេះម្តងទៀត ដោយអំណាច
បដិសន្ធិ ។

ព្រះអនាគាមី ៥ ប្រភេទ

១.អន្តរាបរិនិព្វាយី ព្រះអនាគាមីអ្នកបដិសន្ធិ
ក្នុងសុទ្ធាវាសភូមិណាមួយហើយ បរិនិព្វានមុនពាក់
កណ្តាលអាយុខេយ្យនៃភូមិនោះ។

២. ឧបហត្ថបរិនិព្វាយី

ព្រះអនាគាមីអ្នក

បដិសន្ធិក្នុងសុទ្ធាវាសភូមិណាមួយហើយ បរិនិព្វាន
កន្លងពាក់កណ្តាលអាយុខេយ្យនៃភូមិនោះ។

៣. អសង្ខារបរិនិព្វាយី

ព្រះអនាគាមីអ្នកបដិសន្ធិ

ក្នុងសុទ្ធាវាសភូមិណាមួយ ហើយសម្រេចអរហត្ត
បរិនិព្វានដោយស្រួល មិនចាំបាច់ព្យាយាមច្រើន។

៤. សសង្ខារបរិនិព្វាយី

ព្រះអនាគាមីអ្នក

បដិសន្ធិក្នុងសុទ្ធាវាសភូមិណាមួយ ហើយសម្រេច
ព្រះអរហត្ត បានដោយលំបាក ចាំបាច់ត្រូវព្យាយាម
ច្រើន ទើបបរិនិព្វានក្នុងភូមិនោះ។

៥. ឧទ្ធិសោតោអកនិដ្ឋគាមី

ព្រះអនាគាមីអ្នក

បដិសន្ធិតាំងពីសុទ្ធាវាសក្រោមណាមួយ គឺអរិហា

ភូមិ (អាយុ ១.០០០ មហាកប្ប) ចុតិហើយ កើតក្នុង
អតប្បា (មានអាយុ ២.០០០មហាកប្ប) ចុតិហើយ
កើតក្នុងសុទស្សាភូមិ (មានអាយុ ៤.០០០មហា
កប្ប) ចុតិហើយ ក្នុងសុទស្សីភូមិ (មានអាយុ
៨.០០០ មហាកប្ប) ចុតិហើយ កើតក្នុងអកនិដ្ឋភូមិ
(មានអាយុ ១៦.០០០ មហាកប្ប) ហើយក៏
បរិនិព្វានក្នុងភូមិនោះ។

តើព្រះអនាគាមីលះបង់អ្វី ?

ព្រះអនាគាមីលះបង់សំយោជនៈ ២ គឺ

១.ភាមរាគ តម្រេកក្នុងកាមទាំងឡាយ

២.ព្យាបាទ គំនុំ ចិត្តព្យាបាទ

ប្រៀបដីវិធានរបស់យើង ចិត្តដែលប្រោសចាកកាម
គុណជាចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ ព្រមទាំងត្រជាក់គ្រប់ពេល
ព្រោះអស់ទោសមូលចិត្ត ចិត្តក្រោធខឹង គ្មានភាព
ស្មុគស្មាញផ្លូវចិត្ត។

VIDEO 29

ព្រះអរហន្ត

អគ្គទក្ខិណោយ្យតាវេន មូជាវិសេសំ
អរហត្តិ = **អរហា** ឈ្មោះថា ព្រះអរហន្ត ព្រោះ
អត្ថថា គួរដល់ការបូជាពិសេស ព្រោះជា
ទក្ខិណោយ្យបុគ្គលដ៏ប្រសើរ។

ម្យ៉ាងទៀង ព្រះអរហន្ត លោកកាច់បំបាក់កាំ គឺ
កិលេសដែលជាកាំនៃសង្សារចក្រ។

ម្យ៉ាងទៀត ព្រះអរហន្ត ព្រោះមិនធ្វើបាបក្នុងទី
កំបាំង។

ព្រះអរហន្ត ២ ប្រភេទ

១.ព្រះអរហន្តសម្រេច **បញ្ញាវិមុត្តិ** អ្នកមិនមាន
ឈានលោកី ។

២.ព្រះអរហន្តសម្រេច **ចេតោវិមុត្តិ** អ្នកមានឈាន
ខ្លះវិជ្ជា ៣ ខ្លះអភិញ្ញា ៦ ខ្លះបដិសម្តិទា ៤ ។

អភិញ្ញា ៦

១. **ឥន្ទ្រវិច** អាចសម្តែងឬទ្ធិបាន

២. **ទិព្វសោត** ត្រចៀកទិព្វ

៣. **ចេតោបរិយញ្ញាណ** អាចដឹងវារៈចិត្តរបស់
អ្នកដទៃ

៤. បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ អាចរលឹកជាតិ
ដែលអាស្រ័យពីមុនបាន

៥. បុគ្គបទាតញ្ញាណ (ទិព្វចក្ក) ដឹងចុតិបដិសន្ធិ

៦. អាសវក្ខយញ្ញាណ ប្រាជ្ញាធ្វើកិលេសឱ្យអស់
ទៅបាន ។

វិជ្ជា ៣

១. បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ ញាណអាច
រលឹកដឹងជាតិរបស់ខ្លួនឯងបាន។

២. បុគ្គបទាតញ្ញាណ ដឹងចុតិនិងបដិសន្ធិរបស់
សព្វសត្វ

៣. អាសវក្ខយញ្ញាណ ញាណអាចធ្វើកិលេស
ឱ្យអស់ទៅបាន។

បដិសម្ពុទ្ធា ៤

- ១. អត្ថប្បដិសម្ពុទ្ធា បញ្ញាបែកធ្លាយក្នុងអត្ត
- ២. ធម្មប្បដិសម្ពុទ្ធា បញ្ញាបែកធ្លាយក្នុងធម៌
- ៣. និរុត្តិបដិសម្ពុទ្ធា បញ្ញាបែកធ្លាយក្នុងនិរុត្តិ
- ៤. បដិភាណបដិសម្ពុទ្ធា បែកធ្លាយក្នុង
បដិភាណ។

អ្នករចនាក្រប

-សាមណេរជោតិរិយោ យ៉ាង ឡង់ឌី

អ្នកពិនិត្យ

- ១. ភិក្ខុបធានជ្ជោតោ ម៉ាន់ សុភាព
- ២. ភិក្ខុសាសនរក្ខិតោ សុខ ចន្ទា
- ៣. ភិក្ខុវិយាសន្នោ ម៉េវ មី

ឯកសារពិគ្រោះ

១.បរិច្ឆេទទី ១ ចិត្តបរមត្ថ

២.វចនានុក្រមសម្តេចព្រះសង្ឃរាជ ជោតញ្ញាណោ
ជួន ណាត

៣.សទ្ធានុក្រមព្រះពុទ្ធសាសនា

៤.វិសុទ្ធិមគ្គសមាធិនិទ្ទេស

៥.ធម្មបទដ្ឋកថាភាគ ១

៦.បិដកលេខ ៥៣

៧. A Manual of Abhidhamma By
Narada Maha Thera, 1979

៨.A Comprehensive Manual of
Abhidhamma by Bhikkhu Bodhi,
Reprinted 2010